

ROLUL COMUNICĂRII STRATEGICE ÎN CONFLICTUL CONTEMPORAN

Căpitan drd. Antonia Teodora MARIȘ

Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București

Materialul de față își propune o delimitare conceptuală a ceea ce înseamnă conflictul contemporan și, totodată, evidențierea rolului comunicării strategice în conflictele specifice secolului al XXI-lea. Acesta este un tip de conflict care are ca centru de gravitație comunicarea strategică și metodele sale specifice de a influența puterea. Materialul conține, de asemenea, exemple ale modului în care Federația Rusă își manifestă puterea prin folosirea comunicării strategice.

Realitățile secolului curent conturează noi provocări în domeniul securității; printre acestea, comunicarea din mediul online este din ce în ce mai importantă, evidențiind o realitate în care nu faptele contează cel mai mult (nu au cel mai mare impact), ci modul în care acestea sunt transmise, percepute și chiar înțelese.

Cuvinte-cheie: conflict contemporan, comunicare strategică, putere de influențare, dezinformare, strategie narativă.

INTRODUCERE

Într-un mediu de securitate complex și într-o continuă schimbare, *comunicarea strategică*, folosită în mod corespunzător și fundamentată pe strategii narrative adaptate la caracteristicile culturale ale audienței vizate, poate reprezenta soluția cea mai eficientă pentru a îndeplini obiectivele la nivel intern și extern ale unui actor statal.

Implementarea conceptului de *comunicare strategică* și înțelegerea rolului pe care acesta îl deține în secolul al XXI-lea derivă din provocările actuale la adresa securității naționale, care includ atât amenințări convenționale, cât și nonconvenționale, specifice conflictului contemporan. Influența exercitată de actorii statali și non-statali constituie o presiune suplimentară în sfera informațională, cu potențialul de a schimba percepția anumitor segmente de audiență vizate, de a îngreuna sau a împiedica procesul de decizie sau a discredita acțiunile și inițiativele.

În această situație, procesul comunicării strategice, care presupune, printre altele, promovarea obiectivelor naționale, consolidarea valorilor naționale, combaterea dezinformării, informarea în timp util a populației, contracararea propagandei ostile, devine un element de importanță marcantă în cadrul conflictului contemporan.

CONFLICTUL CONTEMPORAN – DELIMITĂRI CONCEPTUALE

În primele decenii ale secolului al XXI-lea, unele dintre vulnerabilitățile, riscurile și amenințările la adresa securității nu au un contur bine definit, acestea având un puternic caracter de *incertitudine*. În această lume complexă, dinamică și conflictuală, confruntarea se poartă, de fapt, între valori și principii diferite, între interese divergente, între totalitarism și democrație, între naționalism și globalizare. Deși evoluțiile globale oferă noi oportunități, acestea generează și numeroase provocări la adresa valorilor și intereselor naționale. Obiectivele strategice par să fie atinse folosind noi metode și având la bază specificul secolului curent.

Consistența și fizionomia conflictelor s-au schimbat extrem de mult: au apărut noi situații politico-economice și strategice de insecuritate, noi mijloace de a îndeplini diverse obiective, noi mijloace și forțe de acțiune tehnologizate și inovative (arma cu plasmă, avioanele fără pilot sau automate, micro-vehiculele aeriene, nave robot, arme laser cu joasă energie, emițătoare de radiații izotrope, impulsuri electromagnetice nenucleare, microunde de mare putere, infrasonete, substanțe super-caustice, tehnologii de reducere a aderenței, agenți polimerici, tehnologii de simulare și iluzionare vizuală etc.), concepții creative de manifestare a puterii, o altă atitudine față de adversar, spații de acțiune dintre cele mai diverse, o paletă vastă de tipuri dominante de acțiune și moduri tot mai sofisticate și neașteptate de manifestare a violenței (Popa, 2004, p. 9). Începând cu exemplul anexării Crimeii de către Federația Rusă și continuând

cu tensiunile dintre Ucraina și Federația Rusă, tensiunile economice ale Chinei cu Statele Unite ale Americii, în cazul Huawei, restricțiile economice impuse Federației Ruse de către Statele Unite ale Americii, atacurile cibernetice confirmate din diferite țări europene, conflictele comerciale și modul în care comunică actorii relevanți ai acestui domeniu, cazul de otrăvire al lui Serghei Skripal și a fiicei acestuia, Iulia, cazul Pizzagate (fake news), Cambridge Analytica, potențiala implicare a Federației Ruse în alegerile prezidențiale din Statele Unite ale Americii, controlul reflexiv folosit de Federația Rusă (teorie cu impact atât asupra domeniului militar, cât și asupra vieții civile) etc. – toate acestea sunt exemple ale diferitelor forme de manifestare ale conflictului specific secolului curent.

Conflictul contemporan folosește ca materie primă vulnerabilități specifice celor care trăiesc în secolul al XXI-lea, precum: dependența de tehnologie, informarea exclusivă din mediul online, folosirea în exces a rețelelor de socializare, puterea pe care o au formatorii de opinii, răspândirea, cu o rapiditate necontrolată, a informațiilor distribuite pe platformele digitale, cu capacitatea de a amplifica și a răspândi informația instantaneu, fără niciun filtru editorial sau uman, fenomenul fake news etc. Aceste vulnerabilități creează serioase breșe de securitate în diferite medii, pe care numeroși actori le folosesc pentru a-și atinge obiectivele: recrutare, formare de opinii, influențare, dezinformare, creșterea sau scăderea încrederii audienței țintă, crearea de probleme aparent inexistente între doi alți actori, crearea neîncrederii într-un parteneriat existent sau a unuia ce se dorește creat, scopuri comerciale etc. În contextul actual, sunt actori care se confruntă cu numeroase probleme economice, sociale, politice, rivalități etnice și religioase, dispute teritoriale, probleme accentuate prin breșe specifice secolului al XXI-lea.

Se observă o tendință de interconectare a mai multor dimensiuni în cadrul conflictului contemporan, dezvoltând o concordanță între dimensiunea militară și demersurile politico-diplomatice, psihologice, economice, informaționale etc. ale actorului statal respectiv; societatea în care trăim va avea ca zonă de confruntare spațiul virtual, cultural, motivațional. Dinamica luptei este fundamentată pe manipularea informațiilor, a mentalităților, intereselor, așteptărilor, prin influențarea moralului, a stării de spirit. Acestea vor fi folosite pentru a crea un grad sporit de incertitudine pentru a se ajunge la efectul dorit; atât comportamentul individual, cât, mai ales, comportamentul colectiv sunt mult mai ușor de controlat cu mijloacele specifice secolului al XXI-lea (Topor, 2018, pp. 11-19).

Un alt factor specific conflictelor actuale îl reprezintă *importanța crescândă a alianțelor*. Alianțele au devenit mijloc de realizare a intereselor, a obiectivelor, ajungând, într-o oarecare măsură, să influențeze ordinea mondială. Statele naționale rămân un subiect de drept internațional, dar nu pot realiza singure obiective complexe sau rezolva probleme complicate și, de aceea, sunt obligate să se integreze în structuri de securitate internaționale. Având calitatea de membru în cadrul unei alianțe, pe lângă obligații, actorii au anumite avantaje și o putere reieșită din apartenența la grup. Un alt motiv pentru care statele fac parte din alianțe reprezintă dorința de a-și

păstra suveranitatea, securitatea națională și integritatea. Conflictul contemporan presupune evitarea impactului cu forța adversarului, contracararea sau compensarea superiorității acestuia și exploatarea slăbiciunilor din cadrul sistemelor de securitate, înșelarea vigilenței adversarului, dejucarea și subminarea acțiunilor concrete, folosirea de forme nestandardizate cu un impact psihologic uriaș asupra capacității de contrareacție sau conștientizare a realității. În cadrul acestui tip de conflict, se dorește crearea stării de haos; mass-media, sub toate formele acesteia (audio, televiziune, internet, presă scrisă etc.), joacă un rol primordial în acest sens (știrile nefiltrate pot forma sau deforma adevărul, care va deveni din ce în ce mai mult unul subiectiv). Vor avea de câștigat actorii care au putere tehnologică și informațională, precum și capacitatea de a transmite informația astfel încât audiența țintă să acționeze conform dorințelor inițiatorilor (manipularea comportamentelor prin folosirea informațiilor).

Confruntările specifice secolului trecut nu se mai regăsesc în realitatea actuală; confruntarea are, mai nou, loc între forțe neregulate, cu luptători de gherilă, teroriști, elemente etnice, religioase etc.

Vechea ordine mondială, bazată pe logica bipolară (caracteristică de rivalitate și capacitate de anihilare reciprocă a unor state), nu mai răspunde amenințărilor actuale, drept urmare, eforturile comunității internaționale sunt orientate spre încercarea de a găsi metodele potrivite de contracarare a noilor amenințări comprimate în ceea ce numim *conflict contemporan*.

Majoritatea conflictelor postbelice locale au caracteristicile conflictelor asimetrice, la conducerea cărora s-a aflat una dintre cele două superputeri mondiale rivale: Statele Unite ale Americii sau Federația Rusă. Evoluția din diferitele domenii a adus noi tipuri de amenințări, specifice secolului al XXI-lea, care au scos în evidență noi vulnerabilități și riscuri la nivel global. Având în vedere specificul secolului curent, apreciez că actualele conflicte se pot înscrie în următoarea tipologie:

- conflictele militare pe suport religios;
- conflictele militare inter-etnice;
- conflictele militare pe suport economic (Buzea, 2015, p. 71).

Saida Becar identifică trei forme în care regăsește strategia militară (2001, p. 31):

- *simetria*, care presupune opoziția armată a două forțe aproximativ egale ca dezvoltare, compunere, dotare (război dus față în față, în cadrul căruia surprinderea se realizează prin originalitatea strategiilor operaționale);
- *disimetria*, care presupune superioritate cantitativă și/sau calitativă a uneia dintre părți;
- *asimetria*, care presupune obținerea unui avantaj prin exploatarea slăbiciunilor și vulnerabilităților adversarului (discrepanță totală între scopurile, obiectivele și mijloacele utilizate, cursurile de acțiune utilizate de oponenti).

Conflictul contemporan este un conflict asimetric; asimetria în cadrul conflictului contemporan este reprezentată de flexibilitate, de concepția situațional-adaptată care maximizează avantajele proprii și exploatează vulnerabilitățile adversarului; de asemenea, prin asimetrie se obține o creștere relevantă a eficienței, scopul fiind acela

de a obține rezultate maxime cu eforturi și pierderi umane și materiale cât mai reduse, dar care implică un efort de inteligență și creativitate maxim (Braun, 2004, p. 222).

Obiectivul strategic operațional este diferit pentru fiecare tip de conflict; în timp ce conflictele de tip simetric urmăresc neutralizarea forțelor adversarului, conflictele asimetrice urmăresc și schimbarea psihologiei adversarului, spre a-l determina să renunțe la lupta în care nici nu s-a înscris, pentru ca, mai târziu, acesta să fie dispus la o negociere de pe o poziție aflată în dezavantaj.

Printre scopurile/obiectivele specifice conflictelor asimetrice, regăsim:

- penetrarea centrelor de putere politică, socială prin intermediul mass-mediei;
- subminarea, aservirea, distrugerea economiei unei țări-țintă;
- schimbarea sistemului de principii, valori (religioase, tradiționale etc.);
- schimbarea intereselor naționale specifice unui anumit actor/stat;
- obținerea unor avantaje economice (sunt vizate zonele bogate în resurse strategice);
- scăderea încrederii populației țintă în centrele de comandă;
- schimbarea conducerii (schimbarea guvernelor, a regimului politic) dintr-un anumit stat;
- dezbinarea unor state, formarea de noi state etc. (Buzea, 2015, p. 72).

Totodată, putem observa faptul că o altă caracteristică a conflictului contemporan o reprezintă *specificul actorilor implicați*: dacă, în secolul al XX-lea, actorii statali erau cei care luptau pentru putere, în prezent, asistăm la schimbarea majoră a relațiilor internaționale. În secolul al XXI-lea, și actorii non-statali au puterea de a opera la nivel internațional și, de asemenea, au un potențial relevant de manifestare a puterii politice la nivel regional sau global. Anne Thompson-Feraru (1974) i-a grupat în mai multe categorii:

- organizații internaționale guvernamentale (IOGs);
- organizații internaționale neguvernamentale (INGOs);
- grupuri cu interese corporatiste (IGCs) și corporații transnaționale (TNCs);
- comunități epistemice (EC);
- o categorie aparte, care include grupările teroriste, organizațiile profesionale, grupuri religioase etc. (Thompson-Feraru, pp. 31-60).

În prezent, pe glob funcționează zeci de mii de corporații transnaționale, care, teoretic, nu participă oficial la deciziile politice, dar acționează în mod evident pentru impunerea propriilor interese. Acești actori non-statali acționează discret și, de multe ori, formează echipe pentru a avea mai multă putere decât își poate imagina un actor statal.

Având în vedere rapiditatea evoluției din aria tehnologică, este dificil de realizat o estimare a tendințelor de manifestare a amenințărilor în contextul securității, dincolo de orizontul de 10 ani. Totuși, cuvintele-cheie pe care le vom regăsi sunt următoarele: acțiuni neconvenționale, asimetrice, lupta civilizațiilor și terorismul transnațional, tehnologiile fără operatori umani, influențarea mediei, recrutarea în grupuri religioase și etnice (extremism religios), teama, groaza, starea de insecuritate, de nesiguranță

generalizate, caracterul imprevizibil al acțiunilor etc.

Conceptul de putere trebuie, de asemenea, adaptat caracteristicilor secolului al XXI-lea. În momentul de față, nu doar actorii statali pot participa la decizii relevante, particularitățile secolului curent permițând participarea agenților non-statali; de asemenea, grupări teroriste, multinaționale financiare sau transnaționale pot avea un impact major asupra politicilor unui anumit stat. Conflictul contemporan reprezintă o sumă de acțiuni desfășurate în toate domeniile de activitate. El presupune acțiuni în mai multe domenii din zonele militară și non-militară, o perioadă nedeterminată de timp și un spațiu de desfășurare nu foarte clar delimitat din punct de vedere geografic; în acest context, delimitarea dintre război și pace este foarte greu de realizat.

În cadrul acestui tip de conflict, comunicarea strategică reprezintă centrul de greutate, nucleul prin care se îndeplinesc obiective din diferite domenii (alături de instrumentul militar sau cel economic). Strategiile narative special create pentru a influența comportamente, a schimba percepții și atitudini reprezintă metodele prin care se modifica poli de putere, se polarizează opinii, se pot influența încrederea și susținerea unor segmente de audiență vizate în anumite autorități sau se poate crea dezechilibrul social care, ulterior, poate facilita îndeplinirea altor obiective.

COMUNICAREA STRATEGICĂ ÎN CONFLICTUL CONTEMPORAN

În ultimii ani, comunicarea strategică a devenit un subiect foarte dezbătut. Cu toate acestea, utilizarea diferită a sintagmei de comunicare strategică a condus la un nivel considerabil de confuzie. Există, la momentul actual, numeroase contradicții cu privire la definirea și rolul comunicării strategice, atât la nivel academic, cât și la nivel militar.

Voi face referire, succint, la câteva abordări cu privire la comunicarea strategică și, ulterior, voi da exemple care demonstrează rolul comunicării strategice în conflictul contemporan. Prin argumentație și raționament logico-deductiv, am tratat noile perspective ale conflictului în cadrul mediului de luptă modern și am încercat să evidențiez atât prezența, rolul și instrumentele comunicării strategice în contextul noilor amenințări la adresa securității, cât și impactul pe care mediul online îl are în conflictul contemporan.

Comunicarea strategică: delimitări conceptuale, exemple

Primul document oficial relevant în care este menționat rolul comunicării strategice în promovarea valorilor unui stat în lume este *Strategia națională a SUA* pentru diplomația publică și comunicarea strategică, din anul 2007. În acest document, sunt menționate obiectivele de securitate ale SUA: promovarea demnității umane; consolidarea alianțelor împotriva terorismului; dezamorsarea conflictelor regionale; prevenirea amenințărilor cauzate de armele de distrugere în masă; încurajarea dezvoltării economiei globale; extinderea zonelor dezvoltate; cooperarea cu alte centre de putere globale și transformarea instituțiilor de securitate

națională ale SUA pentru a putea face față provocărilor și oportunităților secolului al XXI-lea (Deac, Buluc, 2019, pp. 40-41).

Potrivit profesorului Deniss Murphy, membru al Colegiului de Război al Forțelor Terestre din Statele Unite ale Americii, „*comunicarea strategică reprezintă un concept emergent, definit în moduri variate, lipsit de bază doctrinară și cu un lexicon care eșuează să ofere o înțelegere unitară*”. (Paul, 2011, p. 17).

Ediția recentă a *Politicilor de comunicare strategică a NATO* consideră că, în contextul activităților militare desfășurate de Alianță, comunicarea strategică este „*integrarea capacităților de comunicare și personalului de informare publică cu alte activități militare pentru a înțelege și modela mediul informațional, în sprijinul obiectivelor și scopurilor NATO*”. (p. 4). Potrivit doctrinei menționate, implementarea comunicării strategice presupune un efort conjugat și se bazează pe următoarele principii:

- activități fondate pe valorile NATO;
- activitate dictată de obiectivele derivate din strategiile narative, doctrinele și strategia inițiate de cadrul politico-militar;
- credibilitatea și încrederea sunt atribute fundamentale și trebuie protejate;
- cuvintele și acțiunile trebuie să fie în consonanță;
- mediul informațional trebuie înțeles;
- comunicarea este un efort colectiv și integrat;
- accentul se pune pe atingerea efectelor și rezultatelor dorite;
- comunicarea este autorizată la toate nivelurile (Ibid.).

Christopher Paul definește comunicarea strategică prin următorii termeni: sincronizarea cuvintelor și faptelor și modul în care acestea vor fi percepute de audiențele selectate, precum și programe și activități create deliberat cu scopul de a comunica și angaja audiențe țintă vizate, inclusiv pe acelea implementate de Afaceri Publice, Diplomatie Publică și profesioniști din domeniul Operațiilor Informaționale (Paul, 2011).

Într-un document oficial al Departamentului pentru Apărare din Statele Unite ale Americii, se discută despre comunicarea strategică văzută ca un proces și nu un set de capacități, organizații sau activități discrete. Comunicarea strategică este definită prin procesul de integrare a provocărilor de percepție ale segmentelor de audiență vizate într-o politică de creare, planificare și acțiune la fiecare nivel (Department of Defense, 2009, p. 1).

În concepția SUA, comunicarea strategică este definită astfel: „*eforturile concentrate ale Guvernului Statelor Unite de a înțelege și a angaja audiențe-cheie pentru a crea, consolida sau menține condițiile favorabile pentru promovarea intereselor, politicilor și obiectivelor Guvernului Statelor Unite prin utilizarea coordonată de programe, planuri, teme, mesaje și produse în mod sincronizat cu acțiunile tuturor instrumentelor puterii naționale*” (Dictionary of Military and Associated Terms, 2017, pp. 223-224).

Exemple care demonstrează rolul comunicării strategice în conflictul contemporan

Procesul comunicării este o caracteristică de bază a majorității confruntărilor dintre actorii globali sau regionali. Ceea ce diferențiază modul de manifestare a acestora, de-a lungul timpului, sunt modalitatea și strategia adoptată pentru îndeplinirea obiectivelor propuse. De la propaganda de război până la campaniile de dezinformare întâlnite de-a lungul timpului în confruntările din diferite domenii ale mediului operațional de manifestare a conflictului, rolul comunicării s-a schimbat.

Pentru a-și menține aplicabilitatea și a obține efectul scontat în rândul populației se observă cu ușurință că propaganda de război specifică secolului al XX-lea se regăsește într-o manieră adaptată în contextul conflictelor contemporane. Atât propaganda, cât și dezinformarea au nevoie de propagandiști, de re-transmițători; una dintre misiunile de bază ale propagandei devine, astfel, aceea de a recruta, de a câștiga noi fideli și devotați susținători și oameni de acțiune.

Timpul petrecut pe rețelele de socializare, comunicarea și informarea exclusiv din mediul online reprezintă o vulnerabilitate a celor care trăiesc în secolul al XXI-lea, pe care diferiți actori o folosesc pentru a recruta, a forma opinii, a influența, a dezinforma și a crește sau a scădea încrederea audienței țintă folosind breșele de securitate din diferite medii.

Pentru a putea influența percepții, a putea schimba atitudini și comportamente, trebuie să se realizeze o analiză a audienței căreia i se adresează în scopul formulării de mesaje potrivite pentru asigurarea atingerii efectelor dorite. Pentru acest lucru, este necesară cunoașterea în amănunt a vulnerabilităților, preferințelor, doleanțelor, temerilor acestora. De asemenea, trebuie să se țină cont de contextul economic, religios, cultural, politic, militar etc. Schimbarea percepțiilor, atitudinilor, comportamentelor unei audiențe poate reprezenta un proces de lungă durată (Psychological Operations, 2018).

În contextul actual, comunicarea strategică a devenit o necesitate, având în vedere dezvoltarea exponențială a *social media*, a intensificării campaniilor online de dezinformare, a diversificării mijloacelor, surselor și țintelor campaniilor de influențare manipulativă. Pentru un actor statal, comunicarea strategică este, totodată, și procesul conceput să contracareze efectele de structurante ale dezinformării și ale informării malițioase, având drept țintă nu doar publicul extern, în scopul promovării intereselor naționale, ci și publicul intern, în scopul sporirii rezilienței acestuia la atacurile informaționale (Deac, Buluc, p. 46).

Un exemplu cunoscut de utilizare eficientă a puterii se realizează folosind comunicarea strategică. De exemplu, cinematografia americană, care a promovat cu remarcabil succes valorile SUA, a determinat un comportament favorabil intereselor americane nu numai în Europa, ci și în Orientul Îndepărtat. Comunicarea strategică este o condiție obligatorie a succesului războiului împotriva terorismului, pentru că necesită cooperarea benevolă a altor oameni, instituții și națiuni (Eric X. Li, 2018).

De asemenea, pentru o înțelegere în profunzime a acestui fenomen, o importanță deosebită trebuie acordată și obiectului asupra căruia comunicarea strategică, implicit toate componentele sale, acționează: oamenii, constituiți în grupuri, colectivități, mase, instituții și organizații. Masele sau mulțimile sunt vizate de propagandă, bazându-se pe evenimente sau conjuncturi favorabile, care facilitează obținerea scopului tocmai prin prezență.

Așa cum am menționat, comunicarea strategică are capacitatea de a schimba poli de putere, de a transforma, în timp, simpatia în ură și antipatia în adorație, de a schimba credințe, percepții, atitudini și comportamente. Un exemplu, în acest sens, este politica de comunicare strategică a Federației Ruse.

În prezent, mass-media internațională rusă nu este, în sine, unul dintre cele mai de succes instrumente de dezinformare în țările europene; este, adesea, un produs de nișă (nu este cazul, de exemplu, în Serbia, dar este adevărat pentru Estonia), care vizează grupuri particulare. Mult mai importante sunt reflectarea și distribuirea tot mai mare a conținutului produs și diseminat prin grupurile populiste, partidele și mișcările sociale din țările țintă și, de asemenea, instrumentalizarea minorităților de limbă rusă, ca în cazul Estoniei sau al Germaniei (Meister, 2018, pp. 11-23). Dacă acestea nu sunt ținta directă a strategiei de dezinformare, conținutul dezinformării și propagandei rusești este răspândit, prin aceste grupuri și rețele, cu un succes tot mai mare. În același timp, membrii partidelor, dar și lideri din unele țări europene folosesc argumente despre dezinformarea și propaganda rusă, în timp ce foștii politicieni, jurnaliști sau pseudo-experti pro-Kremlin, îi prezintă în mass-media prin intermediul interviurilor (Suslov, 2017, pp. 60-71).

Cele mai multe elemente ale strategiilor narative promovate de Federația Rusă există deja în părți ale societăților europene, care critică incapacitatea elitelor de guvernare de a rezolva problemele țărilor lor într-o lume din ce în ce mai complexă. Această îndoială de sine este susținută de mass-media internațională rusă, al cărei obiectiv principal este construirea unui contra-public și demonstrarea manipulării mass-mediei. Prin această politică, Federația Rusă instigă instabilitatea și polarizarea societăților pentru a revendica puterea în numele reinstaurării stabilității.

De asemenea, relațiile strânse pe care Federația Rusă le creează sau menține cu anumite state membre ale NATO au ca scop dezbinarea structurii securitare a Alianței, prin crearea și evidențierea neînțelegerilor dintre statele membre (Flanagan, Chindea, 2019, pp. 3-4). Pentru a îndeplini aceste obiective, Federația Rusă folosește elemente de influențare specifice, de tip *soft power* și *smart power*, metode ce includ propaganda și influențarea mediului informațional. Pentru fiecare stat în parte, statul rus își modelează atât strategia narativă, cât și metodele de diseminare a informației (Ibid., pp. 9-10).

Anexarea Crimeii de către Federația Rusă, în anul 2014, este un exemplu concret de manifestare a conflictului contemporan (război hibrid) și a importanței folosirii comunicării strategice. Această acțiune a reprezentat un proces politic și militar prin care Peninsula Crimeea, la acel moment parte a Ucrainei, a intrat sub controlul

Rusiei și a fost integrată ca doi subiecți federali: Republica Crimeea și orașul federal Sevastopol.

Deși organizațiile de nivel internațional și mondial (Uniunea Europeană, Organizația Națiunilor Unite ș.a.) s-au opus aproape în unanimitate acestei acțiuni a Rusiei, măsurile s-au limitat la sancțiuni economice și demersuri la nivel politic, diplomatic, fără intervenție militară.

Una dintre modalitățile alese de Federația Rusă de a amenința și descuraja orice posibilă intervenție a fost difuzarea filmului documentar *Crimeea. Drumul spre casă* (Burke, 2017, pp. 31-32). Pe 15 martie 2015, canalul public rus de televiziune *Rossiya 1* a difuzat acest film documentar, în care era prezentat faptul că Rusia este pregătită să apeleze la arme nucleare în cazul în care Statele Unite ale Americii sau aliații săi aleg să intervină militar în favoarea Ucrainei. Pentru a da putere și legitimitate intervenției Federației Ruse în Ucraina, președintele Vladimir Putin a declarat că în Crimeea au fost amplasate baterii de rachete de coastă, sisteme instalate în așa fel, încât să poată fi văzute dinspre mare, pentru a descuraja orice fel de tentativă de atac asupra peninsulei.

În analiza scurtă prezentată am evidențiat importanța comunicării strategice în cadrul conflictului contemporan. Deși amenințarea și descurajarea sunt elemente specifice culturii strategice, acest conflict, un conflict cu rezonanță specifică secolului al XXI-lea, a împletit aceste două tehnici cu mișcarea politică, influențarea maselor, discursuri diplomatice puternice, similitudini culturale prin coeficientul mare de populație rusă pe teritoriul Crimeii.

CONCLUZII

Dintre aspectele enunțate și descrise anterior, considerăm de bază următoarele caracteristici pentru a descrie conflictul contemporan: un puternic caracter de incertitudine; imprevizibilitate; caracter haotic; tendința de demilitarizare; caracter asimetric.

Folosind ca punct de plecare aceste caracteristici, conflictul contemporan se dezvoltă în contextul actual, folosind specificități și/sau vulnerabilități ale secolului curent, precum: rolul definitoriu al mass-mediei; rolul factorului politic; progresul din sfera tehnologică/integrarea masivă a tehnologiilor; importanța crescândă a alianțelor, dezvoltarea strategiilor de alianță și coaliție; importanța și puterea crescândă a actorilor non-statali; importanța psihologiei adversarului și modul în care acest aspect poate fi folosit pentru a îndeplini anumite obiective (dezbinarea și demoralizarea populației adverse prin campanii de dezinformare).

Comunicarea strategică reprezintă un element esențial al conflictului contemporan prin potențialul acesteia de a schimba poli de putere, percepții, atitudini, comportamente. Exemplele oferite în cadrul acestui demers oferă o minimă înțelegere a modului în care comunicarea strategică poate să îndeplinească anumite obiective ale actorilor statali la nivel național sau internațional. Trăim într-o lume

complexă, în care forma conflictului nu mai este cea convențională; în cadrul acestui tip de conflict, comunicarea strategică reprezintă centrul de greutate. Puterea se manifestă și prinde forme diverse, cu obiective curajoase și deloc ușor de sesizat. În acest context, consider foarte important să acordăm o atenție sporită modului în care sunt expuse strategiile narative, sunt promovate obiectivele naționale și felului în care sunt consolidate valorile diferiților actori globali sau regionali.

BIBLIOGRAFIE:

1. Albert, M. (1994). *Capitalism contra capitalism*. București: Editura Humanitas.
2. Atanasiu, D. (1997). *Momente ale artei militare contemporane*. București: Editura Militară.
3. Attali, J. (2007). *Scurtă istorie a viitorului*. București: Editura Polirom.
4. Bârgăoanu, A. (2018). *#Fakenews. Noua cursă a înarmării*. București: Evrika.
5. Bedar, S. (mai, 2001). *L'asimetrie comme paradigme centrale de la Stratégie americane*. În *Le Debat Stratégique*, nr. 56.
6. Buzan, B. (1991). *Popoarele, statele și teama*. Chișinău: Cartier.
7. Buzea, C. (2015). Sesiunea de comunicări științifice *Securitatea națională, europeană și euroatlantică*. Vol. II. București: Universitatea Națională de Apărare „Carol I”.
8. Burke, J., Panina-Burke, A. (2017). *The reunification of Crimea and the city of Sevastopol with the Russian Federation*. Moscow: Russian Law Journal. Vol. 5.
9. Braun, N., Măciucă, M., Toma, G. (2004). *Managementul insecurității la început de secol informațional, provocator, nesigur*. București: Scaul.
10. Chiriac, D., Manta, D., Emil, I. (2007). *Conflictul militar în epoca contemporană*. București: Universitatea Națională de Apărare „Carol I”.
11. Deac, I., Buluc, R. (2019). *Dezvoltarea conceptuală a comunicării strategice în domeniul securității*. În *Impact Strategic*, nr. 1-2(70-71). București: Universitatea Națională de Apărare „Carol I”. Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate.
12. Flanagan, S., Chindea, I. (2019). *Russia, NATO, and Black Sea Security Strategy – Regional Perspectives from a 2019 Workshop*. U.S. European Command. Santa Monica: RAND Corporation.
13. Gray, S., C. (1999). *Modern Strategy*. New York: Oxford University Press.
14. Idem (2000). *Războiul, pacea și relațiile internaționale*. Iași: Editura Polirom.
15. Hoffman, D.E. (2010). *The Dead Hand: The Untold Story of the Cold War Arms Race and Its Dangerous Legacy*. Washington: Doubleday.
16. Hofstede, G., Hofstede, J.G., Minkov, M. (2012). *Culturi și organizații. Softul mintal*. Trad. Mihaela Zografu. București: Editura Humanitas.
17. Mureșan, M., Văduva, G. (2004). *Războiul viitorului, viitorul războiului*. București: Universitatea Națională de Apărare.
18. Panait, I. (2013). *Transformarea conflictelor și evoluția luptei armate după Războiul Rece*. București: Universitatea Națională de Apărare.
19. Paul, C. (2011). *Strategic communication. Origins, concepts, and current debates*. California: Praeger.
20. Popa, V. (2004). *Tehnologie și inteligență în conflictele militare*. București: Universitatea Națională de Apărare.

21. Suslov, M. (2017). *Framing and foreign policy: Russian media control and human rights*. În *Shifting Power and Human Rights Diplomacy-Russia*, Doutje Lettinga&Lars van Troost (ed). Netherlands: Amnesty International.
22. Suvorov, V. (2010). *Spărgătorul de gheață*. Iași: Editura Polirom.
23. Thompson-Feraru, A. (1974). *Transnational Political Interests and the Global Environment*. International Organization. Vol. 28, nr. 1.
24. Topor, S. (3/2019). *Forme de manifestare a terorismului cibernetic*. București: Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”.
25. Idem (3/2018). *Informații despre amenințări și menținerea controlului într-un mediu conflictual modern*. București: Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”.
26. Tzi, S. (1976). *Arta războiului*. București: Editura Militară.
27. Voicu, M. (2018). *Matrioșka mincinoșilor. Fake news, manipulare, populism*. București: Editura Humanitas.
28. Volkoff, V. (2017). *Tratat de dezinformare*. București: Editura Antet.
29. Department of Defense. (2010). *Report on Strategic Communication*. Washington, D.C.
30. Idem. (2017). *Dictionary of Military and Associated Terms*.
31. *MC 0422/6-NATO Military Policy on Strategic Communications*. Consiliul Nord-Atlantic.
32. NATO Military Policy on Strategic Communications.

SURSE WEB:

1. <https://www.ssoar.info/>, accesat la 12 august 2020.
2. <https://foreignpolicy.com/>, accesat la 23 septembrie 2020.
3. <http://stratcom.nuou.org.ua/>, accesat la 23 septembrie 2020.
4. <https://shape.nato.int/>, accesat la 29 septembrie 2020.